

Małgorzata Masalska

"Uwagi o wymowie w stylistykach
pozytywizmu", Halina Cieślakowa,
"Zeszyty Naukowe Wydziału
Humanistycznego. Prace
Historycznoliterackie" 3, Gdańsk
1974 : [recenzja]

Biuletyn Polonistyczny 19/1 (59), 163

1976

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

(II) CHWIN Stefan: Gombrowicz - Sarmata kontestujący. "Ruch Literacki" 1975 nr 4 s. 217-224.

W proponowanej interpretacji "Trans-Atlantyku" najważniejszy stał się problem narratora i kształtu językowego narracji. Autor ujawnia obecność dwóch pozostających wobec siebie w opozycji typów kreacji narratora: naiwnego, prymitywnego sarmackiego prowincjusza oraz ukrytego krytycznego i kontestującego intelektualisty. Odpowiada temu nacechowana dwuznacznością, bo parodiowana, stylizacja opowiadania na gawędę. W opozycyjności upatruje autor generalną zasadę zarówno Gombrowiczowskiej kreacji powieściowej, jak i wizji kultury. Ta metoda odnajdywania w utworze "coincidentia oppositorum" i dokonywania uogólnień światopoglądowych na podstawie analiz języka daje nieoczekiwany rezultat: "sposób konstrukcji narratora okazuje się literackim zapisem Gombrowiczowskiej formuły istnienia w kulturze"-jako istnienia w języku.

BP/59/25

H.Ch.

(II) CIEŚLAKOWA Halina: Uwagi o wymowie w stylistykach pozytywizmu. "Zeszyty Naukowe Wydziału Humanistycznego. Prace Historycznoliterackie" 3, Gdańsk 1974, s. 79-94.

Teoria wymowy ulegała istotnym przekształceniom w ciągu XIX wieku. W pierwszej połowie tego okresu obserwujemy proces wyodrębniania się stylistyki z dawniejszej retoryki, a także zamiany terminu "wymowa" na termin "proza". Autorka charakteryzuje zagadnienia wymowy poruszone w trzech stylistykach dziewiętnastowiecznych. Najbardziej tradycyjne ujęcie prezentuje podręcznik Mecherzyńskiego z r. 1870, podporządkowujący problem wymowy nauce o trzech głównych rodzajach stylów: prostego, wniósłego i średniego. Nowocześniejsze ujęcia przedstawiają: Rymarkiewicz w "Nauce prozy" i Chmielowski w "Stylistyce polskiej", którzy specyfikę prozy retorycznej określali poprzez konfrontację z innymi rodzajami prozy, wpisując tym samym teorię wymowy w problematykę genealogii literackiej.

BP/59/26

M.M.